

Gníomhbhriathra T2: Eochair

Cumas Cumarsáide

Feasacht Teanga agus Chultúrtha

Féinfheasacht an Fhoghlaimeora

Gníomhbhriathra bunúsacha atá riachtanach don chumarsáid ranga

Gníomhbhriathar (Samplaí de na Torthaí Foghlama)	Sainmhíniú	Samplaí sa chaint
Abair le 	1. Focail ó bhéal a úsáid. 2. Amhrán a chanadh, a chasadh nó a cheol.	Abair os ard é! Abair i mo dhiaidh é! Abair arís é!
Aithin 1.2, 1.5, 1.7, 2.3, 2.4, 3.1	Eolas nó tuiscint a bheith agat ar rud mar gur tháinig tú air cheana féin.	An aithníonn tú é sin? An bhfuil aithne agat air? Aithníonn ciaróg ciaróg eile.
Ceap	1. Cum (dán, scéal, abairt, téacs scríofa nó labhartha). 2. Tuairim a bheith agat. Síil, meas.	Cad a cheapann tú? Ceapaim go bhfuil sé ar dóigh.
Cuir síos	Pictiúr a chruthú i bhfocail.	Déan cur síos ar an duine sin.
Déan 1.24, 2.6, 2.7	Tabhairt faoi ghníomhaíocht. Rud a chur i gcrích. Rud a cheapadh as an nua.	Déan staidéar air sin. Rinne mé taighde ar an ríomhaire aréir.
Éist le 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5	Cluas a thabhairt do rud. Aird a thabhairt ar fhuaimneanna ar mhaithe le tuiscint.	Éist le do pháirtí. Éist go cúramach leis na treoracha seo.
Foghlaim	Teacht ar eolas nó ar thuiscint nua. Scil nua a fhorbairt.	D'fhoghlaim mé conas cur síos ar dhaoine sa rang Gaeilge.
Freagair 1.20, 1.29	Freagra a thabhairt ar cheist.	Freagair na ceisteanna a chuireann Seán.
Iarr ar	Gar a lorg ar dhuine (rud a dhéanamh duit). Mar shampla: "D'iarr sé orm téacs a chur chuige."	Iarr ar Phádraig an nasc a roinnt leat.
Inis do	Duine a chur ar an eolas faoi am, áit nó scéal.	Inis dom cén aois atá agat. Inis an scéal do Shinéad.
Labhair le 1.11- 1.18	Focail, abairtí agus struchtúir na Gaeilge a fhuaimniú agus a rá. Teanga (Gaeilge, Fraincis, Sínis, Rúisis, Svahaílis) a úsáid ó bhéal.	Labhraíonn sí go soiléir. Labhair an tUachtarán ar an nuacht aréir.
Léigh 1.6-1.10	Brí a bhaint as téacs scríofa. Ag úsáid stráitéisí dí-chódaithe éagsúla. Téacs scríofa a thuiscint ar mhaithe le taitneamh, forbairt scileanna teanga agus ábhar an téacs a thabhairt leat.	Léigh mé scéal suimiúil sa nuachtán. Léigh mé an dán sin.
Pleanáil 	Plean a chur le chéile. Modh nó cur chuige a cheapadh nó a bheartú.	Tá mé ag pleanáil scéil. Beidh mé i mbun pleanála ar mo thionscnamh anocht.
Pléigh 	Smaointe a roinnt maidir le rud. Labhairt le chéile faoi seo, siúd is uile. Tuairimí a chur in iúl agus a roinnt lena chéile.	Pléigí an cheist seo i bhur ngrúpaí. Bhíomar ag plé an scéil.

Roghnaigh 1.4, 2.6	Rud a phiocadh nuair atá féidearthachtaí eile ann tar éis duit smaoineamh faoi. Rogha a dhéanamh.	Roghnaíomar téacs litríochta sa rang.
Scríobh 1.25-1.29	Focail a chur ar phár nó a chur i gcló. Téacs ar fhón póca, ar ríomhaire nó ar thaibléad.	Táim ag scríobh litreach. Scríobh mé blag faoin ngearrscannán.
Taispeáin	Léirigh. Mínigh. Cuir in iúl.	Taispeáin dom an focal sin arís.
Tuig 1.1, 1.12, 1.25, 2.2, 3.7	Brí focail, abairte, ailt, nó téacs a aithint agus a thuiscint.	Tuigim anois é, go raibh maith agat!
Úsáid 1.4, 1.6, 1.10, 1.19, 1.24, 1.27, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.6, 3.8	Leas a bhaint as rud nó eolas/fios le ceist a fhreagairt, fadhb a réiteach nó tacú le do thuairim.	Táim ag úsáid foclóra chun na freagraí a fháil.

Gníomhbhriathra eile ó na Torthaí Foghlama		
Gníomhbhriathar (Samplaí de na Torthaí Foghlama)	Sainmhíniú	Samplaí sa chaint
Aimsigh 1.10	Faigh amach, téigh sa tóir ar.	Aimsigh brí an fhocail sin san fhoclóir.
Anailísigh 1.6	Staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, agus anailís a dhéanamh air	An bhfaca tú an painéal ag déanamh anailíse ar an chluiche aréir?
Beartaigh 3.3	Cinneadh a dhéanamh. Socraigh.	Ar bheartaigh sibh dul chuig an dráma?
Ceistigh 1.22	Cuir ceist. Bí fiosrach. Déan plé (nó taighde) ar rud le teacht ar thuiscint nua.	Ar cheistigh tú an foinse eolais sin?
Cosain 1.18	An fód a sheasamh, tacú le do thuairim. Súil ghéar a choinneáil ar rud.	Ba bhreá liom an tuairim sin a chosaint.
Cruthaigh 1.12, 1.25	Rud a dhéanamh as an nua.	Chruthaigh mé nasc chuig an suíomh sin daoibh.
Cuir i láthair 1.12, 2.6, 2.7	Seasamh agus labhairt os comhair ghrúpa chun smaointe nó taighde a chur in iúl nó a roinnt.	Rinne mé cur i láthair sa rang. Chuir mé mo chuid taighde i láthair ar maidin.
Cuir in iúl 1.11, 1.28	Taispeáin, nochtadh, mínigh. Smaoineamh nó tuairim a léiriú go ciallmhar.	Chuir mé mo chuid smaointe in iúl.

<p>Cum</p> <p>1.25</p>	Cruthaigh téacs. Píosa scríbhneoireachta nó labhartha a cheapadh (dán, scéal, amhrán, caint, óráid).	Chum mé ríomhphost ansin le seoladh chuig mo chara thar lear.
<p>Déan comparáid idir</p> <p>2.8</p> 	Cuntas a thabhairt ar na cosúlachtaí agus/nó ar na difríochtaí idir dhá rud nó cás, (ag tagairt don dá cheann acu/dóibh uile síos tríd).	Déan comparáid idir phopcheol agus cheol traidisiúnta.
<p>Deimhnigh</p> <p>1.23</p>	Cinntigh, dearbhaigh, cruthaigh. Déan cinnte de rud.	Dheimhnigh mé brí an téarma sin as Gaeilge sa bhfoclóir.
<p>Eagraigh</p> <p>1.26</p>	<ol style="list-style-type: none"> Rud a chur in ord agus in eagar. Rangaigh. Socraigh. Socrúcháin a dhéanamh. 	D'eagraigh an múinteoir na fillteáin sin ar líne dúinn.
<p>Fiosraigh</p> <p>2.8</p>	Dul sa tóir ar eolas nó ar thuiscint.	Táim ag fiosrú na bhféidearthachtaí le Liam.
<p>Fuaimnigh</p> <p>1.13</p>	Focail a rá i gceart agus go cruinn.	Fuaimnítear focail i mbealaí éagsúla sna canúintí éagsúla.
<p>Forbair</p> <p>1.9, 1.18, 3.1</p>	Cuir le smaoineamh nó le cumas. Fás nó feabhas. Dul chun cinn.	Táim ag forbairt mo scileanna teanga i mbliana.
<p>Idirdhealaigh</p> <p>2.1</p>	Na difríochtaí idir dhá rud a thaispeáint. Éagsúlachtaí idir dhá choincheap a dhéanamh soiléir.	Caithfidh Fiachra idirdhealú a dhéanamh idir an dá leabhar a léigh sé.
<p>Idirghníomhaigh</p> <p>1.19-1.24</p>	Comhrá nádúrtha a choinneáil sa siúl. Cumarsáid nó obair ghrúpa éifeachtach a chur i ngníomh. Ag éisteacht, ag ceistiú agus ag freagairt chun cur leis an gcomhrá.	Bhí mé ag idirghníomhú ar líne le duine ar bhuail mé leis sa Ghaeltacht.
<p>Léirigh</p> <p>1.3, 1.12, 2.9, 3.7</p>	Samplaí a úsáid le cur síos ar rud éigin nó chun míniú a thabhairt. Taispeáin.	Léiríonn an t-amhrán sin go leor faoin té a cheap.
<p>Measúnaigh</p> <p>3.4</p>	(Féach Meas thíos) Machnamh a dhéanamh ar dhul chun cinn nó ar easpa dhul chun cinn. Tuiscint a fháil ar an chéad chéim eile sa dhul chun cinn.	Bhí measúnú ar siúl againn ar ár gcuid oibre sa rang inniu. (Píarmheasúnú agus féinmheasúnú).
<p>Mínigh</p> <p>1.28</p>	A rá cad is brí le rud. Brí ruda a léiriú nó a chur in iúl.	Ar mhiste leat é sin a mhíniú arís? Mínigh cad is brí leis an nath cainte sin, le do thoil.
<p>Roinn</p> <p>1.4, 1.27, 3.5</p>	Daoine eile a chur ar an eolas. Smoainte/tuairimí a scaipeadh ó bhéal, i scríbhinn, trí idirghníomhaíocht nó ag úsáid teicneolaíochtaí digiteacha, mar is cuí.	Roinn an nasc sin liom, tá an físeán sin go hiontach!
<p>Tabhair faoi deara</p> <p>2.1, 2.2</p>	Rud nó patrún a fheiceáil agus a aithint.	Tabhair an litriú faoi deara. Ar thug tú faoi deara go bhfuil fada in easnamh ansin?

Gníomhbhriathra eile

Gníomhbhriathar (Samplaí de na Torthaí Foghlama)	Sainmhíniú	Samplaí sa chaint
Athbhreithnigh 	Athscrúdú a dhéanamh go cúramach nó go criticiúil	Rinné mé athbhreithnú ar mo scéal agus chuir mé feabhas air.
Bain amach	Rath a bheith ort rud a chur i gcrích. Áit a shroichint	Bhain mé caighdeán ard amach. Bhain mé ceann scríbe amach.
Cíor 	Déan mionscrúdú ar rud. Déan plé air.	Chíor mé an téacs ansin.
Cuir le chéile 	Rudaí a cheangal le chéile le rud níos mó a dhéanamh nó a chumadh (abairtí, ailt, scéal).	Cuirfidh mé an t-eolas seo leis an réamheolas a bhí agam le teacht ar chonchlúid.
Déan achoimre ar	Scéal gairid a dhéanamh as scéal fada. Príomhsmaointe as téacs fada a chur in alt níos giorra.	A Shéamuis, rinne tú achoimre den scoth ar an ngearrscéal sin!
Dear	Ceap, cruthaigh, dréachtaigh (plean, léaráid, tasc, tionscnamh, patrún).	Dhear muid an léaráid seo chun an patrún a léiriú.
Fiafraigh de	Ceist a chur agus tú ag lorg eolais nó sonraí ar leith.	D'fhiafraigh mé de Róisín cén contae ina bhfuil An Uaimh.
Iniúch	Téacs a scrúdú chun cur le do thuiscint.	Rinne mé iniúchadh ar an damáiste a bhí déanta aréir.
Machnaigh 	Smaoinigh go cúramach ar rud.	Bhí mé ag machnamh ar an dul chun cinn atá déanta agam.
Meas	1. Ceap, síl (féach Ceap thuas). 2. Smaoineamh ar rud agus teacht ar thuairim faoi.	Measaim gur maith an rud é. Tabhair breithmheas ar luach an eolais sin.
Nocht 	Taispeáin, léirigh. Rud a thabhairt chun solais nach raibh aird á thabhairt air roimhe seo.	Nochtann an gearrscannán sin saol an charachtair sin.
Rangaigh 	Rudaí a chur i ngrúpaí, in aicmí nó i gcatagóirí bunaithe ar thréithe comónta.	Bhí orm na focail go léir a rangú chun pátrúin a léiriú.
Samhlaigh 	Rud nó féidearthacht a fheiceáil i d'intinn gan é os do chomhair.	Samhlaigh na féidearthachtaí ar fad atá ann don tionscnamh seo.
Tapigh deis	Leas a bhaint as rud/eolas/cúinsí chun rud a chur i gcrích.	Is maith liom an deis a thapú chun mo chuid Gaeilge a úsáid.
Téigh i bhfeidhm ar	Tionchar a bheith agat ar rud nó ar dhuine. Daoine a mhealladh chun aontú leat.	Chuaigh an t-amhrán sin go mór i bhfeidhm orm.
Scrúdaigh 	Féachaint go géar ar rud. Rud, argóint nó coincheap a fhiosrú.	Scrúdaigh Neasa an téacs sin.
Tabhair breac-chuntas	Cur síos ginearálta a dhéanamh ar rud nó ar ní.	Don tasc seo, caithfidh breac-chuntas a thabhairt ar an dán.
Tabhair buille faoi thuairim	Tomhas a dhéanamh ar rud nó ar fhreagra gan a bheith cinnte an bhfuil an tomhas sin ceart.	Tabhair buille faoi thuairim cad é an freagra!
Táirg 	Rud a chumadh/chruthú as an nua	Tháirg siad córas nua.